Euroopa vahistamismäärus

Euroopa vahistamismäärus on lihtsustatud piiriülene kohtulik üleandmismenetlus – sellega saab anda isiku kohtu alla või pöörata täitmisele talle mõistetud vabadusekaotuslik karistus või vabadust piirav julgeolekumeede. Ühe Euroopa Liidu liikmesriigi õigusasutuse tehtud vahistamismäärus kehtib kogu Euroopa Liidu territooriumil.

Euroopa vahistamismäärus on kasutusel alates 1. jaanuarist 2004. Sellega asendati ELi liikmesriikide vahel varem kohaldatud pikalevenivad väljaandmismenetlused.

Mis on Euroopa vahistamismäärus?

See on ühe ELi liikmesriigi õigusasutuse taotlus, et teine liikmesriik **võtaks isiku vahi alla** ja **annaks ta esimesele liikmesriigile üle** kohtu alla andmiseks või vabadusekaotusliku karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks. Kõnealuse mehhanismi aluseks on kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõte. See toimib kõikides ELi riikides.

Mehhanism toimib õigusasutuste vaheliste otsekontaktide kaudu.

Vahistamismääruse taotlemisel peavad õigusasutused arvesse võtma kahtlustatavate või süüdistatavate menetlusõigusi, nagu need on sätestatud selle riigi õigusaktides, kus nad vahi alla võeti. Sellised õigused võivad olla näiteks õigus saada teavet, õigus kasutada kaitsja ja tõlgi abi ning õigus saada tasuta õigusabi.

Mille poolest erineb see tavapärastest väljaandmismenetlustest?

1. **Ranged tähtajad**
   Riik, kus isik vahistati, peab tegema lõpliku otsuse Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta 60 päeva jooksul pärast isiku vahistamist.
   Kui isik on üleandmisega nõus, tuleb üleandmisotsus teha 10 päeva jooksul.
   Isik tuleb üle anda võimalikult kiiresti asjaomaste ametiasutuste vahel kokkulepitud kuupäeval ja hiljemalt 10 päeva pärast Euroopa vahistamismääruse täitmist käsitleva lõpliku otsuse tegemist.
2. **Kahepoolse karistatavuse kontrollimine – seda ei nõuta enam 32 süüteoliigi puhul**
   32 süüteoliigi puhul ei kontrollita enam, kas tegu klassifitseeritakse mõlemas riigis kuriteoks. Ainus nõue on, et *teo eest peab vahistamismääruse teinud riigis olema maksimaalse karistusena ette nähtud vähemalt kolmeaastane vabaduskaotus*. *Muude süütegude korral* antakse isik üle tingimusel, et tegu klassifitseeritakse süüteoks vahistamismäärust täitvas riigis.
3. **Poliitilise sekkumise puudumine**
   Otsuseid teevad ainult õigusasutused ja poliitilised kaalutlused neid ei mõjuta.
4. **Oma riigi kodanike üleandmine**
   ELi liikmesriigid ei saa enam keelduda oma riigi kodanikke üle andmast, välja arvatud juhul, kui nad pööravad ise vabaduskaotusliku karistuse täitmisele.
5. **Tagatised**
   Vahistamismäärust täitev riik võib nõuda järgmisi tagatisi:
   a. kui kuritegu on karistatav **eluaegse vabadusekaotusega**, peab vahistatud isikul olema teatava aja möödudes **õigus taotleda karistuse läbivaatamist**;
   b. kui vahistatud isik on vahistamismäärust täitva riigi kodanik või kui tema harilik viibimiskoht asub selles riigis, peab tal olema **võimalus kanda ülejäänud vanglakaristus vahistamismäärust täitvas riigis**.
6. **Keeldumine vaid piiratud põhjustel**
   Riik võib keelduda vahistatud isikut üle andmast ainult juhul, kui kohaldub üks järgmistest kohustuslikest või vabatahtlikest keeldumise põhjustest:

   Kohustuslikud põhjused

– isik on **sama teo eest juba süüdi mõistetud** (*ne bis in idem*);
– isik on **alaealine** (isik ei ole jõudnud kriminaalvastutusele võtmise ikka selle riigi õiguse alusel, kus ta vahistati);
– **amnestia** (vahistamismäärust täitev riik oleks saanud isikule süüdistuse esitada ja asjaomane süütegu kuulub selles liikmesriigis amnestia alla).

Vabatahtlikud põhjused
– tegu, mis ei kuulu Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artikli 2 lõikes 2 loetletud 32 raske kuriteoliigi hulka, ei ole kahepoolselt karistatav;
– territoriaalne kohtualluvus;
– pooleliolev kriminaalmenetlus vahistamismäärust täitvas riigis;
– hagi aegumine jne.

Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat

Euroopa Komisjon on avaldanud Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamatu , mille eesmärk on lihtsustada asjaomaste õigusasutuste igapäevast tööd. Käsiraamatus antakse üksikasjalikke juhiseid selle kohta, milliseid menetluslikke samme tuleb astuda Euroopa vahistamismääruse tegemiseks ja täitmiseks. Samuti selgitatakse selles põhjalikult Euroopa Liidu Kohtu peamist kohtupraktikat Euroopa vahistamismääruse raamotsuse konkreetsete sätete tõlgendamisel.

Käsiraamatu leiab kõikides keeltes siit: BG , CS , DA , DE , ET , EL , ES , FR , HR , IT , LV , LT , HU , MT , NL , PL , PT , RO , SL , SK , FI , SV .

Euroopa vahistamismääruse kasutamise statistika

2015. aastal kulus vahistatud isiku üleandmiseks keskmiselt:

- tema nõusoleku korral **14 päeva** (*umbes 50% kõikidest üleandmistest*);
- ilma nõusolekuta **alla 2 kuu**.

Vastused 2014. aasta küsimustikule Euroopa vahistamismääruse kohta

Vastused 2015. aasta küsimustikule Euroopa vahistamismääruse kohta

Ehkki mõne liikmesriigi andmed puuduvad, on tabelist näha, kui sageli Euroopa vahistamismäärust kasutatakse.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tehtud vahistamismäärud	6849	6808	11049	14813	11807	13989	9784	11646	10452	11944	11644

sed										
Täidetud vahistamismäärused	836	1223	2227	3078	4413	4293	3155	3356	5467	5375

Lingid

Raamotsus Euroopa vahistamismääruse kohta

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.

Viimati uuendatud: 11/09/2018